

Winterhardheid van lepidote *Rhododendron* (secties *Rhododendron* en *Pogonanthum*):

een evaluatie in Arboretum Wespelaar
en Herkenrode (2011-2013)

Joke OSSAER¹⁾ & Philippe DE SPOELBERCH²⁾

Samenvatting – Winterhardheid van lepidote Rhododendron (secties Rhododendron en Pogonanthum): een evaluatie in Arboretum Wespelaar en Herkenrode (2011-2013) – Philippe de Spoelberch evalueerde van 2011 tot en met 2013 de winterhardheid van de Rhododendron-collectie in Arboretum Wespelaar en Herkenrode. In dit artikel gaan we in op de winterhardheid van lepidote Rhododendron (subgenus Rhododendron, secties Pogonanthum en Rhododendron). De verschillende subsecties worden kort toegelicht waarna de winterhardheidsscore van de planten in de collectie wordt besproken. Over het algemeen kunnen we besluiten dat de lepidote rododendrons het vrij goed doen in ons klimaat mits ze niet in de volle zon worden gezet maar een beschutte plaats toegewezen krijgen.

Sommaire – Rusticité des Rhododendrons lépidotes (sections Rhododendron et Pogonanthum): une évaluation à l'Arboretum Wespelaar et Herkenrode (2011-2013) – Philippe de Spoelberch a évalué de 2011 à 2013, la rusticité de Rhododendron dans les collections de l'Arboretum Wespelaar et de Herkenrode. Dans cet article, l'attention est portée particulièrement sur la rusticité des rhododendrons lépidotes (sous-genre Rhododendron, sections Rhododendron et Pogonanthum). Les différentes sous-sections sont expliquées brièvement, puis le score de rusticité des plantes dans les collections est passé en revue. En général, nous pouvons conclure que les rhododendrons lépidotes se portent assez bien sous notre climat, pour autant qu'ils ne soient pas mis en plein soleil et qu'ils reçoivent un endroit abrité.

Summary – Hardiness of lepidote Rhododendron (section Rhododendron and Pogonanthum): an evaluation at Arboretum Wespelaar and Herkenrode – Philippe de Spoelberch evaluated from 2011 to 2013, the hardiness of the Rhododendron collection in Arboretum Wespelaar and Herkenrode. In this article, we focus on the hardiness of lepidote Rhododendron (subgenus Rhododendron, sections Rhododendron and Pogonanthum). The various subsections are briefly explained after which the hardiness score of the plants in the collection is discussed. In general, we can conclude that they thrive pretty well in our climate provided that they will not be put in the full sun but get a sheltered place.

¹⁾ Joke Ossaer, Arboretum Wespelaar, Grote Baan 63, 3150 Haacht (Wespelaar), Belgium. [joke.ossaer@arboretumwespelaar.be]

²⁾ Philippe de Spoelberch, Voorzitter Belgische Dendrologie Belge, Herkenrode, Vijverbos 6, 3150 Haacht (Wespelaar), Belgium.

Van 2011 tot en met 2013 hadden we drie strenge winters op rij. Ideaal om de winterhardheid van een plantengroep te evalueren. Philippe de Spoelberch concentreerde zich bij de evaluatie van de winterhardheid op onze *Rhododendron*-collectie. In aanloop van de in 2015 geplande studiedag rond lepidote *Rhododendron* (met schubben), beperken we ons in dit artikel tot de winterhardheid van deze groep. Philippe evalueerde 76 % van onze lepidote rododendrons (291 planten). Hiervan zijn er ondertussen 23 afgestorven of uit de collectie verwijderd. Onze planten in kweekrijen of in serres werden niet geëvalueerd omdat die nog te jong zijn en tijd nodig hebben om nog wat te acclimatiseren.

Om aan te geven hoe de planten het door de jaren heen doen, gebruiken we in Arboretum Wespelaar een code die de winterhardheid van een plant beoordeelt binnen ons klimaat. De schaal is als volgt ingedeeld met nog een verfijning van de code waar nodig:

- A: winterhard
 - A+: blad en bloemknoppen winterhard
 - A-: bloemknoppen bevroren
- B: shade aan het blad
 - B+: lichte bladschade (bij wintergroene planten)
 - B-: zware bladschade, totaal bladverlies
- C: shade aan de twijgen
 - C+: lichte houtschade
 - C-: afsterven van hoofdtakken
- D: afgestorven tot tegen de grond maar terug schietend
- E: afgestorven

Men moet wel steeds het natuurlijk verspreidingsgebied en het daarmee gepaard gaande klimaat in gedachten houden. Zo zitten heel wat rododendrons in hun herkomstgebied gedurende een groot deel van het jaar onder een beschermende sneeuwlaag. In België is vorstschade of de dood van een plant net zo vaak het gevolg van late lentevorst als van te lage minimum temperaturen in de winter.

Dit is voornamelijk het geval bij alpiene soorten die bij ons niet lang genoeg in rustfase blijven. De winterhardheidscodes houden hier niet echt rekening mee. De conclusie hangt af van een combinatie van factoren.

De lepidote *Rhododendron* behoren tot het subgenus *Rhododendron*, secties *Pogonanthum* en *Rhododendron*. Het gaat om kleine, meestal wintergroene planten, die hoofdzakelijk op grote hoogte groeien. Hoe kleiner het blad, hoe hoger hun natuurlijk verspreidingsgebied ligt. De typische schubben zijn het best zichtbaar op de bladeren en dan vooral op de bladonderzijde. Soms zijn de bladeren ook behaard. De bloeiwijzen staan terminaal maar soms ook in de oksels van de bovenste bladeren.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de secties, subsecties en bijhorende taxa die we evalueerden:

SECTIE *POGONANTHUM*

De kleine struikjes uit deze sectie herken je aan de “slordige” schubben die minder duidelijk afgelijnd zijn door hun rafelige rand en die op de onderzijde van het blad mekaar overlappen. De buisvormige bloemkroon die plots verbreedt met uitgespreide lobben doet wat denken aan de bloemen bij het genus *Daphne* (maar dan met 5 lobben in plaats van 4). De meeldraden zijn kort en zitten vaak verborgen in de kroonbuis. Als je met je handen door de bladeren strijkt, komt er een kruidig aroma vrij. Onze evaluatie wijst uit dat de rododendrons uit de sectie *Pogonanthum* bij ons goed winterhard zijn. Ze kregen allemaal een A score (*R. kongboense* verkiest wel een beschutte plaats) met uitzondering van *R. cephalanthum* subsp. *platyphyllum* die score B kreeg. Desondanks zijn dit geen langlevende planten. Van de 70 accessies die sinds het begin van de collectie tot heden zijn ingevoerd

WINTERHARDHEID VAN LEPIDOTE RHODODENDRON

SECTIE	SUBSECTIE	TAXON
<i>Pogonanthum</i>		<i>R. anthopogon</i> 'Betty Graham', <i>R. a.</i> subsp. <i>hypenanthum</i> 'Annapurna', <i>R. cephalanthum</i> Crebreflorum Group, <i>R. c.</i> Nmaiense Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>platyphyllum</i> , <i>R. colletianum</i> , <i>R. kongboense</i> , <i>R. primuliflorum</i> 'Doker La', <i>R. sargentianum</i> , <i>R. trichostomum</i> 'Whitebait'
<i>Rhododendron</i>	<i>Campylogyna</i>	<i>R. campylogynum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Caroliniana</i>	<i>R. minus</i> var. <i>chapmanii</i> , <i>R. minus</i> var. <i>minus</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Cinnabarina</i>	<i>R. cinnabarinum</i> Blandfordiiiflorum Group (ex Balbirnie), <i>R. c.</i> 'Mount Everest', <i>R. c.</i> 'Biskra', <i>R. c.</i> Roylei Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>xanthocodon</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>xanthocodon</i> 'Concatenans' en Purpurellum Group, <i>R. keysii</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Glauca</i>	<i>R. charitopes</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>charitopes</i> , <i>R. glaucophyllum</i> 'Glenn', <i>R. luteiflorum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Heliolepida</i>	<i>R. rubiginosum</i> , <i>R. r.</i> 'Wakehurst', <i>R. r.</i> Desquamatum Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Laponica</i> Gr A	<i>R. flavidum</i> 'Album', <i>R. cuneatum</i> , <i>R. fastigiatum</i> , <i>R. hippophaeoides</i> , <i>R. h.</i> 'Haba Shan' en <i>R. h.</i> 'Inshriach', <i>R. impeditum</i> , <i>R. polycladum</i> Scintillans Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Laponica</i> Gr B	<i>R. telmateium</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Laponica</i> Gr C	<i>R. lapponicum</i> , <i>R. l.</i> 'Hillier's Form', <i>R. nivale</i> , <i>R. russatum</i> 'Collingwood Ingram' en <i>R. r.</i> 'Hill of Tarvit'
<i>Rhododendron</i>	<i>Ledum</i>	<i>R. groenlandicum</i> , <i>R. g.</i> 'Compactum', <i>R. hypoleucum</i> , <i>R. neoglandulosum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Lepidota</i>	<i>R. cowanianum</i> , <i>R. lepidotum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Maddenia</i>	<i>R. changii</i> , <i>R. ciliatum</i> , <i>R. dalhousiae</i> , <i>R. formosum</i> , <i>R. valentinianum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Micrantha</i>	<i>R. micranthum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Moupinensia</i>	<i>R. dendrocharis</i> , <i>R. moupinense</i> , <i>R. petrocharis</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Rhododendron</i>	<i>R. ferrugineum</i> , <i>R. hirsutum</i> , <i>R. myrtifolium</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Rhodorastra</i>	<i>R. dauricum</i> , <i>R. d.</i> 'Hemelrijk', <i>R. d.</i> 'Hokkaido', <i>R. d.</i> 'Midwinter', <i>R. mucronulatum</i> , <i>R. m.</i> (Hillier's good form), <i>R. m.</i> var. <i>ciliatum</i> , <i>R. m.</i> var. <i>taquetii</i> , <i>R. sichotense</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Saluenensia</i>	<i>R. calostrotum</i> 'Gigha', <i>R. c.</i> subsp. <i>keleticum</i> var. <i>compactum</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>keleticum</i> Radicans Group, <i>R. c.</i> subsp. <i>riparioides</i> , <i>R. c.</i> subsp. <i>riparium</i> Calciphyllum Group, <i>R. saluenense</i> subsp. <i>chameunum</i> , <i>R. s.</i> subsp. <i>chameunum</i> Prostratum Group
<i>Rhododendron</i>	<i>Scabrifolia</i>	<i>R. hemitrichotum</i> , <i>R. mollicomum</i> , <i>R. pubescens</i> , <i>R. racemosum</i> , <i>R. r.</i> 'Forest', <i>R. scabrifolium</i> , <i>R.</i> 'Spinulosum'
<i>Rhododendron</i>	<i>Tephropepla</i>	<i>R. hanceanum</i> 'Canton Consul', <i>R. h.</i> Nanum Group, <i>R. tephropeplum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Trichoclada</i>	<i>R. caesium</i> , <i>R. lepidostylum</i> , <i>R. mekongense</i> var. <i>mekongense</i> , <i>R. trichocladum</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Triflora</i>	<i>R. ambiguum</i> , <i>R. a.</i> 'Golden Summit', <i>R. amesiae</i> , <i>R. augustinii</i> , <i>R. a.</i> subsp. <i>chasmanthum</i> , <i>R. a.</i> 'Electra', <i>R. a.</i> 'Trewithen' en <i>R. a.</i> 'Green Eye', <i>R. concinnum</i> , <i>R. c.</i> Pseudoyanthinum Group, <i>R. davidsonianum</i> , <i>R. keiskei</i> , <i>R. lutescens</i> , <i>R. l.</i> 'Bagshot Sands', <i>R. oreotrepbes</i> , <i>R. o.</i> 'Pentland', <i>R. rigidum</i> , <i>R. tatsienense</i> , <i>R. trichanthum</i> , <i>R. triflorum</i> , <i>R. yunnanense</i>
<i>Rhododendron</i>	<i>Uniflora</i>	<i>R. ludlowii</i> , <i>R. pemakoense</i> , <i>R. pumilum</i> , <i>R. uniflorum</i> var. <i>imperator</i>

zijn er nog slechts 30 planten in leven waarvan de meeste recente aanwinsten zijn. Een van de beste en meest charmante is *R. trichostomum*. Twee planten in Herkenrode dateren uit 1985 en zijn stekken van een plant aangeplant in 1976 [Ill. 1]. Dit taxon moet regelmatig vermeerderd worden wat eenvoudig kan gebeuren door stekken.

SECTIE RHODODENDRON

De struiken in deze sectie zijn eerder uitzonderlijk aromatisch. De schubben zijn gaafrandig, fijn gekarteld of gegolfd.

Subsectie *Campylogyna*: Het gaat om 1 soort namelijk *Rhododendron campylogynum*. Vroeger werden verschillende variëteiten erkend. Die worden nu beschouwd als geteelde varianten van de soort en zijn teruggebracht tot groepsstatus. Deze vaak kruipende dwergstruikjes hebben kleine blaadjes en langgesteelde knikkende bloemetjes die boven de bladeren uitkomen. *R. campylogynum* doet het bij ons niet zo geweldig: 8 van de 10 accessies

zijn reeds uit onze collectie verdwenen en scores varieerden van B tot E. Ze hebben een vochtige maar goed gedraineerde bodem nodig en een beschutte plaats uit de zon.

Subsectie *Caroliniana*: Ook hier betreft het 1 soort: *Rhododendron minus*, met 2 variëteiten, var. *minus* en var. *chapmanii*. De bladonderzijde is dicht met schubben bezet. De terminale bloeiwijzen bestaan uit 4 tot 12 bloemen en zijn meestal wit tot bleekroze. *R. minus* var. *minus* schijnt goed winterhard te zijn met scores B+, A en A+. Maar *R. minus* var. *chapmanii* uit Noord-Florida is vermoedelijk niet winterhard. De bij ons levende specimens zijn waarschijnlijk eerder hybriden. Onze enige wild verzamelde plant is dood. *R. minus* var. *minus* is wel een gemakkelijke, sterke en schaduwtolerante plant. De bloemen zijn vrij bescheiden.

Subsectie *Cinnabarina*: Typisch zijn de buis- tot klokjesvormige hangende bloemen met een waslaagje dat vooral aan de bloembasis goed zichtbaar is. De bladeren hebben vaak een ietwat blauwige schijn. De winterhardheid is net op de grens en varieert bij ons tussen C,

1 – *Rhododendron trichostomum*: met slank buisvormige corolla.
Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 02-05-2004]

B, B+, en A, A+. *Rhododendron cinnabarinum* subsp. *xanthocodon* (inclusief de schitterende ‘Concatenans’) is veel sterker dan de lager groeiende subsp. *cinnabarinum* en de prachtige planten uit de *Purpurellum*, *Blandfordiiflorum* of *Roylei* Group. *Rhododendron c.* subsp. *cinnabarinum* ‘Mount Everest’ is een gekende en winterharde cultivar maar is vermoedelijk een hybride met *R. ambiguum*, wat ook geldt voor de voortreffelijke *R.* (Biskra Group) ‘Biskra’. Beiden zijn het steeds waard om vanuit oud plantmateriaal opnieuw te vermeerderen (zeer gemakkelijk te stekken). Een plaats in de schaduw geeft vermoedelijk extra slaagkansen. De subsectie *Cinnabarina* kreeg recent wel te kampen met aanvallen van meeldauw. Het kan aangewezen zijn ze van tijd tot tijd hiertegen te behandelen. Over het algemeen zijn het prachtige maar vrij moeilijke planten.

Subsectie *Glauca*: Deze struiken hebben aromatische bladeren met witte tot grijsblauwe onderkant (vandaar ‘*Glauca*’) en 2 types schubben. De bloemen hebben een ingedrukte scherp gebogen stijl en een duidelijke kelk. Dit is een moeilijke subsectie. Van de 28 accessies in onze collectie zijn er slechts 4 nog in leven, waarvan 3 recente accessies (2009) van *Rhododendron charitopes* subsp. *charitopes* met een Forrest collectienummer F25570. Dit zou wel eens een waardevolle en winterharde selectie kunnen zijn. Ze kregen voorlopig score B-C. *Rhododendron glaucophyllum* ‘Glenn’ staat al sinds 1989 in de collectie maar is niet de gemakkelijkste plant (code C). *Rhododendron luteiflorum* hadden we vroeger ook maar was duidelijk nog minder aangepast met score C tot E.

Subsectie *Heliolepida*: Ook deze struiken hebben weer zeer aromatische bladeren met grote schubben op de onderkant (“*heliolepida*”: met glinsterende schubben). Zelfs de corolla is opvallend geschubd aan de buitenzijde. We evalueerden enkel *Rhododendron rubiginosum* (A-, A tot B+). Deze soort komt wijd verspreid

voor in West-China en niet alle herkomsten zijn even winterhard. De selectie *R. r.* ‘Wakehurst’ (vermoedelijk een hybride) en de planten uit de *R. r.* *Desquamatum* Group blijken niet winterhard te zijn in België.

Subsectie *Lapponica*: Dit is een grote subsectie bestaande uit lage tot kleine struikjes met kleine bladeren die aan beide zijden dichtbeschubd zijn. Ook de twijgjes zijn dichtbezet met schubben. Ze groeien hoog in de bergen (vaak in heidellandschap). De corolla is meestal wijd trechtervormig.

We onderscheiden 3 groepen:

- Groep A: de schubben op de bladonderkant hebben 1 kleur;
- Groep B: de schubben op de bladonderkant hebben 2 kleuren: meestal goudbruin met een paar verspreide donkerder schubben;
- Groep C: de schubben op de bladonderkant hebben 2 kleuren met ongeveer evenveel donkere als bleke schubben.

Uit het feit dat ze hoog in de bergen groeien, kunnen we al vermoeden dat ze misschien wel winterhard zijn bij ons. Dat blijkt ook uit de evaluatie die loopt van B, B+ tot A, A-, A+. Vooral *Rhododendron fastigiatum*, *R. hippophaeoides* (zeker ‘Haba Shan!’ [Ill. 2]), *R. lapponicum* ‘Hillier’s Form’ en *R. polycladum* *Scintillans* Group doen het super bij ons.

2 – *Rhododendron hippophaeoides* ‘Haba Shan’: met korte meeldraden. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 04-09-2011]

Je houdt ze best wel uit de vroege lentezon. Door het feit dat ze in de natuur zowat 6 maanden per jaar onder een beschermende sneeuwlaag zitten, hebben ze de neiging om te botten van zodra de sneeuw smelt en ze de eerste zonnestralen voelen. In ons maritiem klimaat waar warme dagen in maart vaak gevolgd worden door lentevorst in april of begin mei lopen de planten dan schade op. Ook al zijn het dus hoge-hoogteplanten die in rust wel wat koude kunnen verdragen, het is aangewezen ze een plekje in de schaduw van grote wintergroene bomen te geven zodat ze niet te snel uitlopen.

Subsectie *Ledum*: De twijgjes zijn beschubd én behaard. De slanke bladeren krullen langs de randen naar binnen en de onderkant is witachtig, bedekt met papillen of fijne tot viltachtige haren. De kleine corolla is eveneens wit. *Rhododendron groenlandicum* (B+, A, A+ en ja: uit Groenland) en *R. neoglandulosum* (score A) zijn hier vrij tot goed winterhard. *R. hypoleucum* leek het aanvankelijk ook goed te doen tot hij het in 2006 plots voor bekeken hield. Maar droogte kan hier de oorzaak geweest zijn en niet de vorst.

Subsectie *Lepidota*: Het betreft kleine struiken tot maximum 2 m. De jonge twijgen zijn beschubd of behaard en de schubben op de bladonderkant hebben een brede

3 – *Rhododendron* 'Cilpinense' (*R. ciliatum* × *R. moupinense*): een laag groeiende en rijk bloeiende hybride. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 01-04-2006]

doorschijnende rand. De klokvormige corolla staat op een slanke lange bloemsteel. Ook de calyx is goed ontwikkeld. De korte stevige stijl buigt scherp. Uit deze subsectie werden geen specimens geëvalueerd omdat ze nog in de kwekerij staan. Evaluaties in het verleden zijn niet echt hoopvol voor ons klimaat met code C tot E voor *Rhododendron cowanianum* en D tot E voor *R. lepidotum*. Van de 20 accessies leven enkel de 6 recente nog.

Subsectie *Maddenia*: Naar lepidote normen hebben deze struiken grote bladeren en bloemen. De corolla is trechtervormig of buisvormig tot klokvormig en vaak wasachtig en aromatisch. De bladeren hebben een gewimperde bladrand. Ze zijn niet goed winterhard. *Rhododendron changii* doet het dan nog het beste met een score van B+ tot C. *Rhododendron ciliatum* doet het slechter met C tot E. Toch zou het wel eens een van de betere soorten uit deze subsectie kunnen zijn: hij schiet vaak vlot terug uit (code D) om weer uit te groeien tot een mooi exemplaar. Ze zijn uitzonderlijk bloeirijk [Ill. 3] en de hybriden zijn het echt waard om aan te planten: *R.* 'Cilpinense' (*R. ciliatum* × *R. moupinense*), *R.* 'Snow Lady' (*R. leucaspis* × *R. ciliatum*) en *R.* 'Silkcap' (*R. leucaspis* × *R.* 'Cilpinense'), zijn allemaal gemakkelijk te stekken. Het zijn laagblijvende planten die goed beschermd moeten worden tegen zware vorst. Sinds kort hebben ze echter wel te kampen met aantasting door netwants (*Stephanitis* sp.). Van *Rhododendron dalhousiae*, *R. formosum*, *R. valentinianum* hebben we geen levende exemplaren meer. Bij eerdere evaluaties scoorden ze slecht (D-E).

Subsectie *Micrantha*: Het gaat om één soort: *Rhododendron micranthum*, uit Noord- en Centraal-China en Korea waar hij op een hoogte van 1 600 tot 2 600 m voorkomt. De bladeren hebben opvallende schubben op de onderkant van het blad en talrijke kleine witte bloemen per bloeiwijze (10-25). De bloemen lijken erg op die van subsectie *Ledum*.

R. micranthum lijkt goed winterhard bij ons (score A, A+).

Subsectie *Moupinensia*: Het zijn struikjes met ruigbehaarde twijgen en dikke stijve bladeren. De bloemen staan per 2 of alleen. De planten waarover we beschikken (*R. dendrocharis*, *R. d.* 'Glendoick Gem' en *R. moupinense* 'Fulman') zijn nog erg jong en werden nog niet geëvalueerd. Afwachten maar. De hybriden met *Rhododendron ciliatum* (o.a. *R.* 'Cilpinense') zijn het alleszins waard om te proberen want ze komen vlot terug nadat ze tot tegen de grond zijn ingevroren.

Subsectie *Rhododendron*: Het betreft Europese soorten uit de Alpen (*Rhododendron ferrugineum*, *R. hirsutum*, *R. myrtifolium*) die compacte struiken vormen waarbij de twijgen en bladonderzijden dicht beschud zijn. We hebben geen levende exemplaren meer van deze subsectie in onze collectie. Alle 15 accessies zijn dood. Ze hebben een dikke beschermende sneeuwlaag nodig om de winter door te komen en lentevorst na dooi is hen vaak fataal.

Subsectie *Rhodorastra*: De planten uit deze subsectie behouden hun blad niet of slechts gedeeltelijk. Ze bloeien vroeg in het seizoen met breed trechtervormige bloemen. Ze zijn goed winterhard. Vooral *Rhododendron*

dauricum doet het super met score A en dit zowel voor de soort als voor cultivars (bv. *R. d.* 'Hemelrijk' [Ill. 4]). Bij *R. mucronulatum* overweegt ook score A maar zit er af en toe een score C tussen. Vooral specimens uit Korea (*R. mucronulatum* var. *ciliatum*) die op lagere hoogten groeien, lopen vaker vorstschade op. *Rhododendron sichotense* doet het ook goed met A tot B+.

Subsectie *Saluenensia*: De onderkant van het blad van deze kleine struikjes uit Tibet, Yunnan, Sichuan, is dicht bezet met schubben die vaak overlappen. Deze subsectie doet het vrij goed bij ons: *Rhododendron calostrotum* 'Gigha' heeft score A, *R. calostrotum* subsp. *keleticum* heeft A of A+. *Rhododendron calostrotum* subsp. *riparium* doet het soms wat minder met scores tussen C+ en A. Twee van onze beste zijn kleine, kruipende planten van *R. calostrotum* subsp. *keleticum* Radicans Group en *R. calostrotum* subsp. *riparium*. *R. saluenense* subsp. *chameunum* [Ill. 5] doet het prima met score A. Planten van *R. saluenense* subsp. *chameunum* uit 1987 blijven het goed doen in de schaduw van een paar sparren. Op het eerste zicht vallen de scores goed mee, maar de statistieken op lange termijn blijken minder gunstig: van de 53 accessies zijn er 32 verloren gegaan.

4 – *Rhododendron dauricum* 'Hemelrijk':
in 2013 geregistreerde selectie. Herkenrode, Wespelaar
[L. Wester, 31-01-2014]

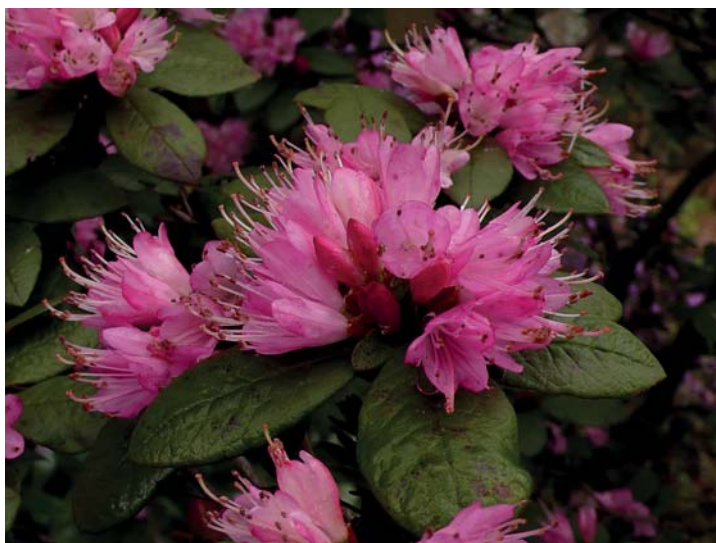

5 – *Rhododendron saluenense* subsp. *chameunum*:
een laag groeiend struikje. Herkenrode, Wespelaar
[Ph. de Spoelberch, 31-07-2005]

Subsectie *Scabrifolia*: De twijgen van deze struiken zijn behaard tot ruwbehaard. Ook de bladbovenzijde is behaard. De bloeiwijze is gewoonlijk axillair. Ze zijn matig tot slecht winterhard (B-, C en in het verleden ook D en E). *Rhododendron scabrifolium* (“met ruwe bladeren”) lijkt het beter te doen met score A. Maar dit zijn dan weer vaak slordige, vrij saaie planten. De rijkbloeiende hybride *Rhododendron* ‘Spinulosum’ (*R. spinuliferum* ×

R. racemosum: beiden uit deze subsectie) is interessanter en vormt een meerwaarde voor de tuin [Ill. 6]. Hij zal goed gedijen in de schaduw van naaldbomen en in diepe humus.

Subsectie *Tephropepla*: Deze struiken hebben vaak een smal blad met bleke onderzijde, een buis- tot klokvormige corolla en een lange, rechte, slanke stamper. *Rhododendron hanceanum* lijkt op het eerste zicht goed winterhard bij ons: *R. hanceanum* ‘Canton Consul’ kreeg

6 – *Rhododendron* ‘Spinulosum’ (*R. spinuliferum* × *R. racemosum*): een rijkbloeiende hybride. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 22-03-2008]

7 – *Rhododendron concinnum* (Wenchuan Pass, Sichuan, China): met wijdtrechtersvormige corolla. Herkenrode, Wespelaar [Ph. de Spoelberch, 04-10-2011]

B+ tot A. Doch 3 van de 7 accessies zijn ondertussen dood: zon wordt vermoedelijk best vermeden. *R. hanceanum* Nanum Group heeft score B maar ook hier zijn 3 van de 5 accessies dood. *R. tephropeplum* hadden we in het verleden ook en was duidelijk minder winterhard met scores van C tot E. Al bij al een moeilijke groep dus.

Subsectie *Trichoclada*: De corolla van deze struiken is geel of met geelachtige tinten. De twijgen zijn ruigbehaard, de bladeren meestal afvallend en met blaasvormige schubben. *Rhododendron lepidostylum* met zijn typerende blauwgroene blad doet het matig met score C. *R. trichocladum* heeft score B tot C. En *R. caesium* hebben we niet meer maar kreeg in het verleden score C. Ook *R. mekongense* var. *mekongense* verdween uit de collectie en had in het verleden score B tot D. Het bleken moeilijke en vrij lompe planten te zijn. Geen meerwaarde dus.

Subsectie *Triflora*: Dit is een zeer grote subsectie met 25 taxa. De zygomorfe corolla is gewoonlijk wijdrechtvormig tot vlindervormig met uitpuilende meeldraden en een lange slanke stamper. De soorten uit deze subsectie doen het over het algemeen goed bij ons.

- *R. ambiguum*, *R. amesiae* en *R. concinnum* [Ill. 7]: A
- *R. ambiguum* ‘Golden Summit’: A, A+
- *R. augustinii* subsp. *chasmanthum* en de cultivars ‘Electra’ en ‘Trewithen’: B, B+
- *R. keiskei*, *R. rigidum*, *R. trichanthum*, *R. yunnanense*: A, A+, B

R. augustinii met zijn hangend lang blad en blauw tot lichtpaarse bloemen in mei krijgt een score tussen A en C wat ook geldt voor *R. oreotrepbes* en zijn cultivar ‘Pentland’.

R. davidsonianum (A-D), *R. lutescens* ‘Bagshot Sands’ (C-) en *R. triflorum* (B-C) zijn minder winterhard.

Subsectie *Uniflora*: Deze compacte dwergstruikjes uit India en Tibet hebben een dichtbehaarde corolla. Ze zijn niet zo gemakkelijk

te houden maar *Rhododendron pemakoense* doet het min of meer goed met B+ als voorlopige score. *R. pumilum* en *R. uniflorum* var. *imperator* doen het minder met score C en zijn in het verleden allemaal verdwenen.

CONCLUSIE

Mits ze de nodige beschutting krijgen en dus niet in de volle zon worden gezet valt het al bij al wel mee met de winterhardheid van lepidote rododendrons. Een dik pak sneeuw in de winter als isolatiedeken helpt altijd. Soorten uit de subsectie *Campylogyna*, *Helirolepida*, *Maddeniania*, *Scabrifolia* en *Trichoclada* doen het over het algemeen wel minder goed bij ons.

Rekening houdend met de wensen van lepidote rododendrons zijn er alleszins genoeg mogelijkheden om ze te integreren in onze Belgische tuinen, klein of groot en zorgen ze er zeker voor een meerwaarde.

Planten die we zeker kunnen aanbevelen zijn:

- Sectie *Pogonanthum*: *R. trichostomum*
- Subsectie *Cinnabarina*:
 - *R. cinnabarinum* subsp. *xanthocodon* (o.a. ‘Concatenans’!),
 - *R.* (Biskra Group) ‘Biskra’ (hybride van *R. cinnabarinum* met *R. ambiguum*)
- Subsectie *Lapponica* Gr A:
 - *R. fastigiatum*
 - *R. hippophaeoides* (zeker ‘Haba Shan’!)
- Subsectie *Lapponica* Gr C: *R. lapponicum* ‘Hillier’s Form’
- Subsectie *Micrantha*: *R. micranthum*
- Subsectie *Rhodorastra*: *R. dauricum* (bv. ‘Hemelrijk’)
- Subsectie *Saluenensia*: *R. calostrotum* subsp. *keleticum* Radicans Group
- Subsectie *Scabrifolia*: *R.* ‘Spinulosum’ (*R. spinuliferum* × *R. racemosum*)
- Subsectie *Triflora*: *R. ambiguum* (bv. ‘Golden Summit’)